

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

زکات کالاهای تجارتي و تطبیقات معاصر آن

(اسهم، سندات، اوراق نقدی و حسابات جاری)

رساله ماستری

محصل: عبدالعلیم "حکمت" حکیمی

استاد رهنما: دوکتور محمد یونس "ابراهیمی"

سال: 1401 هـ.ش مصادف با 1444 هـ.ق

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

زکات کالاهای تجارتي و تطبیقات معاصر آن

(اسهم، سندات، اوراق نقدی و حسابات جاری)

رساله ماستری

محصل: عبدالحلم "حکمت" حکیمی

استاد رهنما: دوکتور محمد یونس "ابراهیمی"

سال: 1401 هـ.ش مصادف با 1444 هـ.ق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دیارتمنت فقه و قانون

بورد ماستری

تصدیق نامه

محترم عبدالحمید ولد عبدالحمید ID: SH-MSF-S1400-815 محصل دور نهم فقه و قانون که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: زکات کالا های تجارتي و تطبیقات معاصر آن به روز ۱۳/۲۴ تاریخ ۱۴۰۲/۱۳ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۹۳ (نمره به عدد) نود و سه (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	استاد عبدالملک ثاقب	عضو هیات	
۲	استاد وزیر محمد سعیدی	عضو هیات	
۳	دکتور محمد یونس ابراهیمی	استاد رهنما و رئیس جلسه	

..... معاون علمی

..... آمر بورد ماستری

خلاصه

بنده با در نظر داشت حجم رساله ای تحقیقی خویش وبا رعایت تسلسل منطقی موضوعات این اثر را به سه فصل، ودر تحت هر فصل سه مبحث ودر ذیل هر مبحث چندین مطلب را ترتیب وگردآوری نموده ام، طوریکه در فصل اول: کلیات که هر موضوعی را لایبدي از آن است تا آغازی باشد برای درک کامل از موضوع مطروحه، ودر فصل دوم روی زکات کالاهای تجارتي بحث و مذاقه نمودیم که جزء اهم عنوان رساله ای تحقیقی بنده است، ودر فصل سوم همان طوریکه از عنوان رساله معلوم است روی موضوعات معاصر از قبیل زکات اسهم، سندات تجارتي، حسابات جاری، واوراق نقدي و موضوعات مرتبط به آن متمرکز است که خلاصه ای این رساله ای تحقیقی طورآتی است: زکات در لغت: مصدر (زکا) است به معنای نمو وزیادت شی آمده است، و(زکا فلان) وقتی که شخصی صالح شود؛ و به معنای چون: برکت، نمو، پاکی و صلاح مستعمل است، در اصطلاح شریعت: به اندازه ای مشخصی از مال گفته میشود که الله جل جلاله آن را بالای بنده های مومنش فرض گردانیده تا برای نیازمندان بپردازند، چنانچه به نفس اخراج همین سهم معین نیز اطلاق میشود، جا، زکات در اسلام از جایگا ویژه ای برخوردار است که ما از آن در کتاب خویش به تفصیل بحث نموده ایم که در این خلاصه جای آن نیست؛ مقاصد شریعت از زکات: تحقق تعبد از برای الله جل جلاله به امتثال اوامر وقیام به فریضه اش، شکر نعمت الله جل جلاله به وسیله ای ادای زکات که خداوند تعالی به او انعام کرده است، پاک کردن مزکی از گناه، پاک شدن دهنده ای زکات از بخل با تمام مفاهیمش، دوچند شدن نیکیها و رفع درجات پرداخت کننده ای زکات میباشد، کمک و هم یاری ثروت مندان برای فقراء است، افزایش مال زکات، متحقق شدن تکافل اجتماعی، رشد اقتصاد اسلامی، دعوت به سوی الله متعال؛ شرایط مالی که زکات در آن لازم است: مزکی باید ملکیت تام، سرپرستی، تصرف وحق اختصاص داشته باشد؛ مال نمو وزیادت حقیقی ویا حکمی داشته باشد، به نصاب رسیده باشد، از حواجی اصلی صاحب مال اضافه باشد، صاحب مال مدیون نباشد، حوالان حول شده باشد؛ مصارف زکات: فقراء و مستمندان، موظفین زکات، مولفة القلوب، برده گان، قرضداران، فی سبیل الله، ابن سبیل؛ کسانی که دادن زکات برایشان جائز نیست: ثروت مندان، کسبه کاران دارای درآمد بیشتر، کفار و ملحدین که عملا با مسلمانان در جنگ اند اجماعا، واهل ذمه در نزد جمهور فقهاء، کسی که نفقه اش بالای مزکی لازم است، اصول و فروع مزکی و خانم وی، اما باقی اقارب اختلافی است نیاز به تفصیل دارد، اهلیت پیامبر صلی الله علیه وسلم که آنها بنی هاشم هستند به اتفاق علماء و بنی مطلب اختلافی است، فاسق و مبتدع (اختلافی است)؛ جهات خیر غیر از اصناف هشت گانه (اختلافی است).

مفهوم کالاهای تجارتي، جایگاه و شروط آن در فقه اسلامی: کالاهای تجارتي در لغت: هر آن چیزی که نقد نباشد به آن عرض یا کالا گفته میشود، در اصطلاح: هر آنچه که برای خرید و فروش جهت حصول فایده آماده شده باشد؛ حکم زکات کالاهای تجارتي در فقه اسلامی، زکات کالاهای تجارتي فرض است به اساس عموم کتاب الله جل جلاله و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم و آثار و اجماع اکثریت از دانشمندان فقه اسلامی و قیاس صحیح؛ اقسام کالاهای تجارتي در عصر حاضر عبارت از تمام کالاهای است که به نوعی در تجارت و اعمال تجارتي دخیل است، ودر تجارت به حیث بضعه تجاری خرید و فروش ویا غرض فروش تولید میگردد، میتواند بحیث اقسام کالاهای تجارتي بحساب آید؛ دلایل اثبات زکات کالاهای تجارتي: از قرآن کریم و سنت مطهر رسول الله صلی الله علیه وسلم اجماع امت که ما در نص کتاب به تفصیل بحث کرده ایم، اما بعضی مذاهب شاذه چون مذهب ظاهری زکات را در کالاهای تجارتي لازم نمیدانند، اما امامیه بنا بر قول صحیح تر در نزدشان زکات در کالای تجارتي را واجب نه بلکه مستحب میدانند، ایشان نظر دیگری مبنی بر وجوب خمس در فایده ای تجارت دارند؛ شرایط زکات کالاهای تجارتي: نیت تجارت در کالاهای تجارتي، رسیدن قیمت کالاهای تجارتي به نصاب اقل

از نقدین، حولان حول کالای تجاری، ثروت که تاجران در تجارت خود بکار میبرد خالی از سه صورت نیست: ثروت که به شکل کالا و بضایع است که تاجر برای فروش و تجارت خریداری نموده اما تا هنوز به فروش نرسانیده است، یا به صورت نقدی در اختیارش است، و یا هم دربانک ها نگهداری میکند، یا به صورت قرض بالای دیگران دارد، که بعضی آن قابل حصول و یا هم صعب الحصول و بعضی غیر قابل حصول است، که در دو صورت اول تاجر مکلف است، سرمایه نقدی را همراه کالاها بعد از نرخ گزاری زکات بپردازد، اگر قرض قابل حصول باشد مثل این است که دربانک، اما اگر صعب الحصول بود، بنابر رای که ما آن را ترجیح دادیم از زمان حصول آن باید یک سال بگذرد سپس زکات بدهد؛ فرق میان تاجر مدیر و محترک: جمهور فقهاء در میان این دو فرق قایل نیستند اما امام مالک رحمه الله بخلاف جمهور نظر دیگری ارائه نموده است که به اساس آن در میان این دو فرق قایل شده است، تاجر مدیر از دیدگاه امام مالک رحمه الله: کسی است که خرید فروش به قیمت حاضر میکند، در خرید و فروش کدام وقت تعیین شده ندارد؛ حولان حول: مراد از حولان حول گذشتن یک سال قمری از سرمایه مزکی است، اگر در جریان سال نصاب دچار نقص شود و در آخر سال پوره گردد کدام باقی ندارد، تاجر مکلف است در آخر سال همراه سرمایه اش مفاد را هم سنجش نموده در صورت پوره شدن نصاب زکات بدهد، حولان حول کالاهای تجاری به مبادله و بیع انقطاع را نمی پذیرد، تمام اصناف کالاهای تجاری غرض تکمیل نصاب در زمان پرداخت زکات یکجا کرده میشود؛ کالاهای تجاری در آخر سال به نصاب نقدی که برای اهل زکات مفید تر باشد نرخ گزاری میشود، در آلات تجاری که برای فروش نیست، و آماده شده برای اجرت یا کرایه هم نیست، زکات نمی باشد، لیکن در اجرت آنها زمانیکه حولان حول شده باشد زکات میباید، مقدار زکات در کالاهای تجاری ربع عشر و یا 2.5 فیصد میباید، و به اساس دیدگاه راجح فقهاء ادای زکات کالای تجاری از عین آن نیز جائز است؛ مفهوم سهم: به فتح همزه و ضم را به معنی نصیب و حصه آمده که عبارت از چکی است تمثیل از یک حصه از حصص متساوی را میکند، مقسم الیها راس المال مطلوب برای مساهمه است، این مساهمه برای صاحبش یک حق را محفوظ میدارد، در جهت حصول سودش در وقت تقسیم ممتلكات، اگر زبانی متوجه تجارت شود، متحمل خسارت به اندازه سهم خودش میشود، مفهوم سند: در لغت به معنای متکا آمده، عبارت از جزء از قرض دراز مدت میباید که به اساس آن فایده ای ثابت در اوقات معین داده میشود، و ارزش همان قرض در زمان که دوطرف با آن اتفاق کرده اند بازگردانده میشود؛ به اساس تفاوت های که بیان نمودیم سهم از معاملات مجاز و سندات از معاملات ربوی میباید اما با وجود حرام بودن معاملات صاحب آن از پرداخت زکات معاف نمیگردد، بلکه شخص مکلف است زکات آن را بپردازد، دیدگاه راجح در آن این است که از تمام شرکت ها، به اندازه ربع عشر بر حسب ارزش سهم در بازار گرفته میشود.

زکات سندات: قول صحیح در دین قابل حصول که اوبالای شخصی ثروت مند، معترف به قرض و غیر مماثل باشد پرداخت زکات آن در هر سال وقتی که به نصاب برسد در نزد جمهور فقهاء، و ابو عبید و غیره لازمی و واجب است؛ حکم خرید و فروش سهم و سندات: حلیت و حرمت خرید و فروش سهم به تبع نوع شرکت بیان میشود اگر شرکت مباح بود خرید و فروش سهم آن نیز مباح است، اگر شرکت ربوی و یا غیر مباحه بود خرید و فروش سهم آن نیز ناجایز و حرام است، حکم خرید و فروش سندات: به اساس تفاوت های که ما بیان نمودیم اگر سندات با همان خصوصیات باشد حرام و ناجایز است؛ زکات حیواناتیکه برای تجارت است و محصولات آن و میوه برای تجارت، همان ربع عشر از سرمایه و مفاد آن لازمی است؛ در مکان و آلات صنعتی زکات لازم نبوده بلکه از مفاد و محصول آن به اندازه ربع عشر لازم است، زکات اوراق نقدی نیز همان ربع عشر است، زکات حساب جاری:

این یک قرض از جانب سپرده گزار نزد بانک میباشد، حکم سپرده در حساب جاری مانند حکم زکات دین است در صورتیکه این دین بالای شخص قادر به پرداخت دین و غیر مامل باشد.

فهرست مطالب

صفحات	عناوین
Error! Bookmark not defined.	مقدمه
Error! Bookmark not defined.	اهمیت موضوع:
Error! Bookmark not defined.	اسباب اختیار موضوع:
Error! Bookmark not defined.	اهداف تحقیق:
Error! Bookmark not defined.	سوالات
Error! Bookmark not defined.	پیشینه ای تاریخی موضوع:
Error! Bookmark not defined.	روش تحقیق:
Error! Bookmark not defined.	مشکلات تحقیق:
Error! Bookmark not defined.	خطه بحث
Error! Bookmark not defined.	فصل اول
Error! Bookmark not defined.	مبحث اول
Error! Bookmark not defined.	مفهوم زکات و جایگاه آن در اسلام و مقاصد شریعت از آن
Error! Bookmark not defined.	مطلب اول: تعریف زکات
Error! Bookmark not defined.	مطلب دوم: جایگاه زکات در اسلام
Error! Bookmark not defined.	مطلب سوم: مقاصد شریعت از زکات
Error! Bookmark not defined.	مطلب چهارم: شروط مالی که در آن زکات لازم میشود
Error! Bookmark not defined.	مطلب پنجم: مصارف زکات
Error! Bookmark not defined.	مبحث دوم
Error! Bookmark not defined.	مفهوم کالاهای تجاری، جایگاه و شروط آن در فقه اسلامی
Error! Bookmark not defined.	مطلب اول: عرض یا کالاهای تجاری در لغت و در اصطلاح
Error! Bookmark not defined.	مطلب دوم: حکم زکات کالاهای تجاری در فقه اسلامی
Error! Bookmark not defined.	مطلب سوم: اقسام کالاهای تجاری در عصر حاضر
Error! Bookmark not defined.	مبحث سوم

Error! Bookmark not defined. دلایل اثبات زکات کالاهای تجارتي

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: قرآن کریم

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: سنت رسول الله صلى الله عليه وسلم

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: آثار صحابه رضی الله عنهم

Error! Bookmark not defined. مطلب چهارم: اجماع

Error! Bookmark not defined. مطلب پنجم: قیاس

Error! Bookmark not defined. مطلب ششم: شبهات مخالفین

Error! Bookmark not defined. فصل دوم

Error! Bookmark not defined. زکات کالاهای تجارتي

Error! Bookmark not defined. مبحث اول

شرایط زکات کالاهای تجارتي، چگونگی پرداخت زکات، فرق میان تاجر

Error! Bookmark not defined. مدیر و محتکر

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: شرایط زکات کالاهای تجارتي

Error! مطلب دوم: تاجر چگونه زکات کالاهای تجاری خود را خارج کند؟

Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: فرق میان تاجر مدیر و تاجر محتکر

Error! Bookmark not defined. مبحث دوم

Error! Bookmark not defined. حولان حول کالاهای تجارتي وفایده ای آن

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: حولان حول کالاهای تجارتي

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: حولان حول فایده کالاهای تجارتي

Error! مطلب سوم: عدم انقطاع حولان حول کالاهای تجارتي به مبادله و بیع

Bookmark not defined.

مطلب چهارم: آیا برای تکمیل نصاب تمام کالاهای تجاری را یکجا کرده

Error! Bookmark not defined. میشود؟

Error! Bookmark not defined. مبحث سوم

Error! Bookmark not defined. حکم زکات وسایل و آلات که در تجارت بکار برده میشود

defined.

Error! Bookmark not defined. چگونگی قیمت گذاری کالاهای تجارتي و مقدار واجب

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: چگونگی تقویم کالاهای تجارتي

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: حکم زکات آلات تجارتي که برای فروش نباشد

defined.

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: مقدار زکاتیکه در کالاهای تجارتي واجب است

defined.

Error! Bookmark not defined. فصل سوم

Error! Bookmark not defined. زکات اسهم، سندات تجاری

Error! Bookmark not defined. و حیوانات که برای تجارت است و محصولات آن،

Error! Bookmark not defined. درخت، و میوه برای تجارت،

Error! Bookmark not defined. زکات مکان و آلات صنعتی،

Error! Bookmark not defined. زکات اوراق نقدی و حساب جاری

Error! Bookmark not defined. مبحث اول

Error! Bookmark not defined. زکات اسهم و سندات

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: مفهوم اسهم در لغت و در اصطلاح

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: مفهوم سند در لغت و در اصطلاح

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: حکم پرداخت زکات از اسهم و سندات

Error! Bookmark not defined. مطلب چهارم: چگونگی اخراج زکات اسهم و سندات، انواع شرکت ها

Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined. مبحث دوم

Error! Bookmark not defined. حکم خرید و فروش اسهم و سندات

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: حکم خرید و فروش اسهم

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: حکم خرید و فروش سندات و تعامل با آن

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: بیان کیفیت زکات اسهم

Error! Bookmark not defined. مطلب چهارم: بیان کیفیت زکات سندات

Error! Bookmark not defined. مبحث سوم

Error! Bookmark not defined. زکات حیوانات که برای تجارت است و محصولات آن،

Error! Bookmark not defined. درخت، و میوه برای تجارت، زکات مکان و آلات صنعتی،

defined.

Error! Bookmark not defined. زکات اوراق نقدی و حساب جاری

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: زکات حیوانات تجارتي و محصولات آن

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: زکات میوه ای که برای تجارت باشد

مطلب سوم: زکات مکان و آلات صنعتی، اشیای ساخته شده و مواد خام آن

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined. مطلب چهارم: زکات اوراق نقدی

1..... نتیجه گیری

4..... پیشنهادات

Error! Bookmark not defined. فهرست آیات قرآن کریم

Error! Bookmark not defined. فهرست احادیث نبوی

Error! Bookmark not defined. فهرست اعلام

5..... فهرست مصادر و مراجع

نتیجه گیری

پس از کاوش و مذاقه پیرامون زکات کالا های تجارتي و تطبیقات معاصر آن و مسایل مرتبط به این موضوع، دیده میشود که موضوع متذکره از موضوعات خیلیها مهم و برانزده میباشد، فقهای شریعت اسلامی با استناد به نصوص شرعی، دید گاهای فقهای پیشین و معاصر در محور آن در کتب مختلف طوری پراکنده بحث نموده، شرایط آن را نیز بیان داشته اند، که ما آن را تحت رساله مستقل گرد آورده طوری مفصل بیان، مناقشه و دیدگاه راجح را در ذیل سه فصل بیان داشته ایم که از اثر این تحقیق به نتایج ذیل دست یافته ایم.

نتایج به دست آمده از فصول سه گانه قرار ذیل اند:

1- زکات مصدر (زکا) است به معنای نمو و زیادت شی آمده است، و (زکا فلان) وقتی که شخصی صالح شود، بنا به معانی چون: برکت، نمو... مستعمل است در اصطلاح شریعت: به اندازه مشخصی از مال گفته میشود که الله جل جلاله آن را بالای بنده های مومنش فرض گردانیده تا برای مستحقین اش بپردازند.

2- زکات امری است که در شریعت اسلامی از جایگاه بلندی برخوردار است، و چهارمین رکن اسلام میباشد، که با تمام جزئیات، شرایط و مصارف زکات و جاهای که دادن زکات جایز نیست در نصوص شرعی و متون فقهی بیان شده است.

3- مقاصد شریعت از زکات: تحقق تعبد برای الله جل جلاله به امتثال اوامر و قیام به فریضه اش، شکر نعمت الله جل جلاله به وسیله ادای زکات که خداوند تعالی به او انعام کرده است، پاک کردن مزکی از گناه، پاک شدن دهنده ای زکات از بخل با تمام مفاهیمش، از جمله ای مقاصد زکات دو چند شدن نیکیها و رفع درجات، پرداخت کننده ای زکات میباشد، کمک و هم یاری ثروت مندان برای فقراء است، افزایش مال زکات، متحقق شدن تکافل اجتماعی، رشد اقتصاد اسلامی، دعوت به سوی الله متعال.

4- کالا های تجارتي هر آن چیزی که نقد نباشد به آن عرض یا کالا گفته میشود، در اصطلاح: هر آنچه که برای خرید و فروش آماده شده باشد جهت حصول فایده.

5- حکم زکات کالاهای تجارتي در فقه اسلامی، زکات کالاهای تجارتي فرض است به اساس عموم کتاب الله جل جلاله و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم و آثار و اجماع اکثریت از دانشمندان فقه اسلامی و قیاس صحیح، مذهب ظاهریه، مذهب امامیه که اینها زکات را در کالای تجاری واجب نه بلکه مستحب میدانند بنابراین قول صحیح تر در نزدشان، اما نظر دیگر شان مبنی بر وجوب خمس در فایده تجارت است، و از این آیه استدلال میکنند: {واعلموا انما غنمتم من شیء فان لله خمسہ

وللرسول...الآیه}. اما اهل سنت در معنی غنتم همان معنی را معتبر میدانند که رسول الله صلی الله علیه وسلم بیان نموده باشد نه معنای لغوی و سیاق آیه هم همین معنا را بیان میدارد.

6- اقلام کالاهای تجارتي در عصر حاضر عبارت از تمام کالاهای است که به نوعی در تجارت و اعمال تجاری دخیل است، و در تجارت به حیث بضعه تجاری خرید و فروش و یا غرض فروش تولید میگردد، میتواند بحیث اقلام کالاهای تجاری بحساب آید.

7- شرایط زکات کالاهای تجارتي، عبارت از نیت تجارت در کالاهای تجارتي، رسیدن قیمت کالاهای تجارتي به نصاب اقل از نقدین، حولان حول کالای تجاری میباشد.

8- ثروت که تاجر از آن در تجارت خود بکار میبرد خالی از سه صورت نیست: ثروت که به شکل بضایع و امتعه است که تاجر برای فروش و تجارت خریداری نموده اما تا هنوز به فروش نرسانیده است؛ یا به صورت نقدی در دست و یا اختیارش است بالفعل، و یا هم در بانک ها نگهداری میکند؛ یا به صورت قرض بالای دیگران دارد میباشد، که بعضی آن قابل حصول و یا هم صعب الحصول و بعضی غیر قابل حصول است، که در دو صورت اول تاجر مکلف است، سرمایه نقدی را همراه کالاهای بعد از نرخ گذاری زکات بپردازد، در صورت اخیر، اگر قرض قابل حصول باشد مثل این است که در بانک باشد بنابراین باید هر سال زکات بدهد، اما اگر صعب الحصول بود، بنابراین که ما آن را ترجیح دادیم از زمان حصول آن باید یک سال بگذرد بعد از زکات بدهد.

9- فرق میان تاجر مدبر و محتکر، جمهور فقهاء در میان این دو فرق قایل نیستند اما امام مالک رحمه الله بخلاف جمهور نظر دیگری ارایه نموده است که به اساس آن در میان این دو فرق قایل شده است، تاجر مدبر از دیدگاه امام مالک رحمه الله: کسی است که خرید و فروش به قیمت حاضر میکند، در خرید و فروش کدام وقت محدد ندارد.

10- علامه ابن عثیمین رحمه الله فرموده: قیمت کالاهای به طلا و نقره ملحق کرده میشود زیرا مقصود اصلی از این دو ارزش آنها است.

11- کالاهای تجاری در آخر سال به نصاب نقدی که برای اهل زکات مفید تر باشد نرخ گذاری میشود، در آلات تجاری که برای فروش نیست، و آماده شده برای اجرت یا کرایه هم نیست، زکات نمی باشد لیکن در اجرت آن زکات میباشد، زمانی که حولان حول شده باشد، مقدار زکات که در کالاهای تجارتي واجب است، به مقدار ربع عشر و یا 2.5 فیصد میباشد، و به اساس دیدگاه راجح فقهاء زکات کالای تجاری از عین آن نیز اداء میگردد.

12- مفهوم اسهم در لغت و در اصطلاح، به فتح همزه و ضم را به معنی نصیب و حصه آمده که عبارت از چکی است تمثیل از یک حصه از حصص متساوی را میکند، مقسم الیها راس المال مطلوب برای

مساهمه است، این مساهمه برای صاحبش در جهت حصول مفادش در وقت تقسیم ممتلكات یک حق را محفوظ میدارد، اگرزینانی متوجه تجارت شود، متحمل خسارت به اندازه سهم خودش میشود.

13- مفهوم سند در لغت و در اصطلاح، به معنی متکا آمده، عبارت از جزء از قرض درازمدت میباشد که به اساس آن فایده ثابت در اوقات معین داده میشود، و ارزشش همان قرض در زمان که طرفین با آن اتفاق کرده اند بازگردانده میشود.

14- به اساس تفاوت های که در این رساله تحقیقی بیان نمودیم اسهم از معاملات مجاز و سندات از معاملات ربوی میباشد اما با وجود محرم بودن معاملات محرم از پرداخت زکات معفو نمیگردد بلکه مکلف است زکات آن را بپردازد.

15- در مورد چونگی اخراج زکات سهام اتجاهاتی را بیان نمودیم دیدگاه راجح در آن این است که از تمام شرکت ها، به اندازه ربع عشر گرفته میشود، بر حسب ارزش سهام در بازار.

16- در مورد زکات سندات: قول صحیح در دین قابل حصول که اوبالای شخصی ثروت مند، معترف به قرض و غیر مماطل باشد پرداخت زکات آن در هر سال وقتی که به نصاب برسد لازمی و واجب است، که این قول جمهور فقهاء، و ابو عبید و غیره نیز اختیار نموده است، زیرا دین قابل حصول به منزله این است که در دستش باشد.

17- دادن زکات دوبار به یک سبب جایز نیست رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده: «لا تثنی فی الصدقة».

18- حکم خرید و فروش اسهم به تبع نوع شرکت بیان میشود اگر شرکت مباح بود خرید و فروش سهام آن نیز مباح است اگر شرکت ربوی و یا غیر مباحه بود خرید و فروش سهام آن نیز ناجایز و حرام است.

19- خرید و فروش سندات، به اساس تفاوت هایکه ما از آن طی جدول بیان نمودیم اگر سندات با همان خصوصیات باشد خرید و فروش آن حرام و ناجایز است.

20- زکات حیواناتیکه برای تجارت است و محصولات آن، میوه برای تجارت، همان ربع عشر از سرمایه و مفاد آن لازمی است.

21- در مکان و آلات صنعتی زکات لازم نیوده بلکه از مفاد و محصول آن به اندازه ربع عشر لازم است.

22- زکات اوراق نقدی نیز همان ربع عشر است، چون طلا و نقره.

23- زکات حساب جاری: از بیانات پیشتر در بیان کیفیت مال به ودیعت گذاشته شده در حساب جاری واضح گردید که این یک قرض از جانب سپرده گزار مال برای بانک میباشد، که بانک نیازمند هم به اخذ این قرض نیست، و قادر به رد نمودن قرض است هر وقت که سپرده گزار بخواهد، بنابراین حکم ودیعت در حساب جاری مانند حکم زکات دین است، در صورتیکه این دین بالای شخصی قادر به پرداخت دین و غیر مماطل باشد.

پیشنهادات

از لابلای بحث و بررسی که در رابطه به زکات کالاهای تجاری و تطبیقات معاصر آن از دیدگاه شریعت اسلامی ارائه گردید میتوان پیشنهادات زیرین را به مراجع ذی صلاح عرض تفهیم و تطبیق احکام زکات مطرح ساخت:

- 1- اینکه هر فرد مسلمان در قبال دین و تطبیق احکام آن بالای خود مسئولیت داریم، و همچنان از مسئولین کشورهای اسلامی نیز درخواست مینماییم احکام شریعت اسلامی به خصوص احکام زکات کالاهای تجاری و تطبیقات معاصر آن را برای افراد جامعه تفهیم و تطبیق نماید.
- 2- تحقیق و کاوش در موضوعات مختلف از جمله اسباب رشد فکری جامعه انسانی است، بنابراین بر همه اهل علم و تحقیق لازم است در موارد مختلف کاوش، تالیف و ترجمه نمایند به خصوص در موضوع معاملات تا مشکل جامعه اسلامی از این ناحیه برچیده شود.
- 3- بنابراینکه در جامعه افغانی ماهیچ بحث مستقلی تحت عنوان زکات کالاهای تجاری و تطبیقات معاصر آن صورت نگرفته، بنده به اندازه وسع و قدرت خود با استفاده از منابع مختلف که به لسان عربی نوشته شده بود آن را جمع آوری و مناقشه نمودم تا دریچه ای باز برای ره پویان دانش دینی باشد، اما باز هم این تحقیق را کافی نمیدانم و امید وارم محققین این عرصه توجه بیشتر مبذول بدارند، تا در این باره بحث بیشتر صورت گیرد.
- 4- اصل قانون گذاری: این موضوع از جمله موضوعات جدید است، با تمام پهلوها، شرایط و ارکانش درج قانون گردیده تا جنبه قانونی بودن را به خود گیرد.
- 5- از مقام محترم رهبری امارت اسلامی رجامندیم تا زمینه هرچی بیشتر تحقیق در زمینه های مختلف را که برای پیشرفت جامعه اسلامی به آن نیاز مبرم احساس میشود به ویژه کاوش نمودن در بخش معاملات معاصر از منظر فقه اسلامی را مساعد سازند تا دانشمندان که در این عرصه مهارت دارند دست به قلم برده به طوری گسترده احکام شرع را به دست رس تشنگان علم قرار دهند.
- 6- از اینکه کالاهای تجاری امروزه متفاوت از کالاهای تجاری سنتی در زمان های گذشته بوده از قبیل اسهم و سندات، و حسابات جاری، و بازار بورس که همین اسهم به آن خرید و فروش میشود، و همچنین بحث روی اوراق نقدی و ماهیت آن، لازم میدانم دانشمندان عرصه علوم شرعی در این راستا قلم فرسایی نمایند تا موضوعات جدید در روشنی شرع شریف واضح شده، باعث تسهیل تطبیق احکام شریعت گردد.

7- همچنان از وزارت محترم تحصیلات عالی و اکادمی علوم افغانستان تقاضا داریم تا موضوعات تحقیق شده را در سایت مربوطه پخش و نشر نمایند تا سبب غنامندی هر چه بیشتر گنجینه ای علمی گردیده و باعث تشویق محققین و نویسندگان شود.

فهرست مصادر و مراجع

1. قرآن کریم....
2. آمدی، علی بن محمد، الإحكام في أصول الأحكام، ناشر: مطبعة الصبيح والمكتب الإسلامي، دمشق-بيروت، چاپ دوم 1402هـ.
3. ابو حبيب، دوكتور سعدى القاموس الفقهي لغتنا واصطلاحا ناشر: دارالفكر، دمشق، چاپ دوم، 1408ق.
4. ابو داوود، سليمان بن اشعث بن اسحاق بن بشير بن شداد، سجستاني، محقق: شعيب ارنووط، سنن ابي داوود، ناشر: دارالرسالة العالمية، چاپ اول، 1430ق، و ط السعادة.
5. ابو عبيد، قاسم بن سلام بن عبدالله الهروي البغدادي، الاموال، محقق: خليل محمد هراس، ناشر: دارالفكر بيروت، (ب ط) و (ب ت).
6. ابن ابى شيبة، ابوبكر عبدالله بن محمد بن ابى شيبة، كوفى عيسى، الكتاب المصنف في الاحاديث والآثار ناشر: مكتبة الرشد-رياض، چاپ اول 1409ق.
7. ابن تيمية تقي الدين أحمد بن عبدالحليم، مجموع فتاوى شيخ الاسلام ابن تيمية، جمع و ترتيب: عبدالرحمن ابن قاسم، دار احياء تراث العربية، قاهرة، ب ط، و مطبعة كردستان العلمية-قاهرة، 1326ش.
8. ابن تيمية، تقي الدين أبو العباس أحمد بن عبد الحليم بن عبد السلام بن عبد الله بن أبي القاسم بن محمد ابن تيمية الحراني الحنبلي الدمشقي، الفتاوى الكبرى، ناشر: دار الكتب العلمية، چاپ اول 1408ق.
9. ابن منذر، ابوبكر محمد بن ابراهيم، نيشاپورى، الاجماع، محقق: فواد دارالمسلم للنشر والتوزيع، چاپ اول، 1425ق.
10. ابن منظور، لسان العرب محمد بن مكرم بن على ابوالفضل جمال الدين، انصارى، رويغى، افريقي، ناشر: دارصادر-بيروت، چاپ سوم، 1414ق.
11. ابن قدامة، ابو محمد موفق الدين عبدالله بن احمد بن محمد الجماعلى المقدسى الدمشقى الحنبلى المغنى، ناشر: مكتبة قاهره، (ب ط) تاريخ نشر: 1388ق.
12. ابن عثيمين، محمد بن صالح بن محمد الشرح الممتع على زاد المستنقع، ناشر: دار ابن جوزى چاپ اول 1422ق.

13. ابن كثير، ابوالفداء اسماعيل بن عمر ابن كثير القرشى البصرى ثم الدمشقى، محقق: محمد حسين شمس الدين تفسير القرآن العظيم ناشر: دارالكتب العلمية-بيروت، چاپ اول، 1419ق، و ط الحلبي.
14. ابن حنبل، احمد بن محمد بن حنبل ابو عبدالله الشيبانى، محقق: احمد محمد الشاكر، المسند، ناشر: دارالمعارف، دارالحديث- قاهره، چاپ اول 1416ق.
15. ابن حجرهيثمى، احمد بن محمد بن على بن حجر، تحفة المحتاج في شرح المنهاج، ناشر: المكتبة التجارية الكبرى-مصر، ب ط، سال نشر 1357ش.
16. ابن دقيق العيد، محمد بن على بن وهب تقى الدين ابوالفتح، محقق: احمد محمد شاكر، احكام الاحكام شرح عمدة الاحكام بدون ناشر، سال نشر: 1407ق.
17. ابن حزم، ابو محمد على بن احمد بن سعيد الاندلسى القرطبى الظاهرى المحلى بالآثار، به تحقيق شيخ احمد شاكر، ناشر: طبع المنيرية،(ب ت).
18. ابن عبدالبر، ابو عمر يوسف بن عبدالله بن محمد القرطبى، التمهيد تحقيق: مصطفى بن احمد العلوى وديگران، ناشر: وزارت عموم الاوقاف والشئون الاسلاميه-المغرب سال نشر: 1387ق.
19. ابن باز، عبدالعزيز بن عبدالله بن باز مجموع الفتاوى مشرف بر جمع و طبع آن: محمد بن سعد الشويعر. (ب ط) (ب ت).
20. ابن ضويان، ابراهيم بن محمد بن سالم، منار السبيل في شرح الدليل محقق: زهير شاويش، ناشر: مكتبة الاسلاميه، چاپ هفتم، 1409ق.
21. ابن قدامه، عبدالله ابن احمد ابن محمد، الجماعيلى المقدسى ثم دمشقى حنبلى، الكافي، ناشر: دارالكتب العلميه، چاپ اول، 1414ق.
22. ابن عثيمين، محمد بن صالح بن محمد العثيمين مجموع الفتاوى، جمع و ترتيب: فهد بن ناصر بن ابراهيم السليمان، ناشر: دارالوطن- دارالثريا، چاپ اخير-1413ق.
23. اللجنه الدائمه للبحوث العلميه والافتاء، فتوى اللجنة الدائمة، جمع و ترتيب: احمد بن عبدالرزاق الدويش، ناشر: رئاسة ادارة البحوث العلميه والافتاء، ادارة العامه للطبع-رياض.
24. ابن العربي، قاضى محمد بن عبدالله ابوبكر المعافرى المالكى، احكام القرآن ناشر: دارالكتب العلميه بيروت، لبنان، چاپ سوم، 1424ق و چاپ الحلبي.
25. ابن عابدين، محمد امين، حاشية ردالمحتار على الدرالمختار مشهوره حاشيه ابن عابدين: شرح تنوير الأبصار ناشر: شركة مكتبة ومطبعة مصطفى البابى الحلبي واولاده درمصر، چاپ دوم 1386ق.
26. ابن نجيم، زين الدين بن ابراهيم ابن محمد المصرى، البحر الرائق شرح كنز الدقائق، ناشر: دارالكتاب الاسلامى، چاپ دوم، ب ت.

27. ابن قيم جوزى، محمد بن ابى بكر بن ايوب بن سعد، زاد المعاد في هدي خير العباد، ناشر: مطبعة، السنة محمدية، ب ت.
28. ابن المفتاح، ابو الحسن عبدالله ابن مفتاح شرح الازهار في الفقه الزيدى، مكتبة: شركة التمدن-مصر، سال 1332ق.
29. ابن الأثير جامع الأصول في أحاديث الرسول، مجد الدين أبو السعادات المبارك بن محمد بن محمد بن محمد بن محمد ابن عبد الكريم الشيباني الجزري، به تحقيق عبد القادر الأرنووط، ناشر: مكتبة الحلواني - مطبعة الملاح - مكتبة دار البيان، چاپ اول، ب ت.
30. ابن عبدالبر، التمهيد، أبو عمر يوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البر بن عاصم النمري القرطبي، ناشر: وزارت عموم الأوقاف والشؤون الإسلامية - المغرب، سال نشر: 1387ق، ب ط.
31. ابن قدامة، أبو محمد موفق الدين عبد الله بن أحمد بن محمد بن قدامة الجماعلي المقدسي ثم الدمشقي الحنبلي، الكافي، ناشر: دار الكتب العلمية، چاپ اول 1414ق، المكتب الاسلامى-دمشق.
32. ابن قدامة، أبو محمد عبد الله بن أحمد بن محمد بن قدامة المقدسي الجماعلي الدمشقي، الحنبلي، المغني، ناشر: چاپ سوم المنار، ب ت.
33. ابن قدامة، موفق الدين أبو محمد عبد الله بن أحمد بن محمد بن قدامة المقدسي المقنع، ناشر: مكتبة السوادي للتوزيع، جدة - سعودي، چاپ اول 1421ق.
34. ابن قدامة، أبو محمد عبد الله بن أحمد بن محمد بن قدامة المقدسي، الشرح الكبير على متن المقنع، ناشر: دار الكتاب العربي للنشر والتوزيع، بيروت، سال چاپ 1403ق، تحت اشراف د. محمد رشيد رضاء.
35. ابن مفلح، شمس الدين المقدسى الفروع، به تحقيق: عبد الله بن عبد المحسن التركي، ناشر: مؤسسة الرسالة - بيروت، دار المؤيد - رياض، چاپ اول 1424هـ، دار عمر للطباعة ط دوم 1381ق.
36. ابن قيم، أبو عبد الله محمد بن أبي بكر بن أيوب ابن قيم الجوزية، بدائع الفوائد، محقق: علي بن محمد العمران، ناشر: دار الكتاب العربي -بيروت، چاپ پنجم 1440ق، دار ابن حزم چاپ اول.
37. ابن رشد الجد، أبو الوليد محمد بن أحمد بن رشد القرطبي، البيان والتحصيل، تحقيق: د محمد حجي وديكران، ناشر: دار الغرب الإسلامي، بيروت - لبنان، چاپ دوم 1408ق.
38. ابن رشد حفيد، ابوالوليد محمد بن احمد القرطبي، مشهور به ابن رشد حفيد، بداية المجتهد، ناشر: دار الحديث قاهره، تاريخ نشر: 1425ق ومطبعة الاستقامة 1371ق.
39. ابن نجيم، زين الدين بن إبراهيم بن محمد، الشهير بابن نجيم، الاشبه والنظائر في الفقه ابى حنيفة النعمان، ناشر: دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان، چاپ اول 1419ق.

40. ابن رجب الحنبلي، زين الدين عبد الرحمن بن أحمد، تقرير القواعد وتحريير الفوائد = قواعد ابن رجب، محقق: ابن حسن آل سلمان، ناشر: دار ابن عفان للنشر والتوزيع، سعودي، چاپ اول 1419ق.
41. ابن حبان، أبو حاتم محمد بن حبان بن أحمد التميمي البستي، صحيح ابن حبان، محقق: محمد علي سونمز، خالص آي دمير، ناشر: دار ابن حزم-بيروت، چاپ اول 1433ق.
42. السعدي، عبدالرحمن ابن ناصر، تيسير الكريم الرحمن في تفسير كلام المنان، دار احياى التراث العربى-بيروت-لبنان، چاپ دوم، 1421ق.
43. امام احمد ابن حنبل، احمد ابن حنبل مسند امام احمد ابن حنبل، محقق: شعيب الارنوط وعادل مرشد وديگران، ناشر: مؤسسة الرسالة، ط اول 1421ق.
44. امام مالك، مالك ابن انس ابن مالك ابن عامرالاصبحي، المدنى، مؤطاء محقق: محمد فواد عبدالباقي، ناشر: دار احياى تراث عربى -بيروت-لبنان، سال نشر: 1406ق، المطبعة السعادة.
45. احمد الصاوى، ابوالعباس احمد بن محمد خلوتى مالكى بلغة السالك لاقراب المسالك، المعروف بحاشية الصاوى على شرح الصغير، ناشر: دار المعارف، ب ط ، ب ت.
46. السعدي، عبد الرحمن بن ناصر، المختارات الجلية من المسائل الفقهية، به تحقيق: محمد بن عيادي خاطر، ناشر: دار الآثار للنشر والتوزيع-قاهره-مصر، چاپ اول 1426ق.
47. اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء، فتاوى اللجنة الدائمة، جمع وترتيب: أحمد بن عبد الرزاق الدويش، ناشر: رئاسة إدارة البحوث العلمية والإفتاء - الإدارة العامة للطبع - رياض، ب ط، ب ت.
53. البعلي، علي بن محمد بن عباس البعلي الدمشقي الحنبلي علاء الدين أبو الحسن، الأخبار العلمية من الإختيارات الفقهية، به تحقيق: أحمد بن محمد بن حسن الخليل، ناشر: دار العصمة، ب ط.
54. اسحاق كوسه، إسحاق بن منصور بن بهرام، أبو يعقوب المروزي، مسائل الإمام أحمد بن حنبل وإسحاق بن راهويه، ناشر: عمادة البحث العلمي، الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة، سعودي، چاپ اول 1425ق.
55. بابر تي، محمد بن محمد بن محمود، العناية شرح الهداية، مطبوع باحاشيه فتح القدير، ناشر: شركت مكتبه ومطبعة مصطفى البابي الحلبي وفرزندانش، مصر، دار الفكر لبنان به تصوير كشيده؛ ط اول 1389ق.
56. بدوى، احمد زكي، معجم المصطلحات التجارية والمالية والمصرفية، ناشر: دار الكتاب اللبناني للطباعة والنشر والتوزيع، تاريخ صدور: 1994م.
57. بخارى، محمد ابن اسماعيل ابو عبدالله صحيح البخارى، محقق: محمد زهير بن ناصر الناصر، ناشر: دار طوق النجات، چاپ اول، 1422ق، ط الشعب، ب ت.

58. بهوتي ، منصور بن يونس بن صلاح الدين ابن حسن ابن ادريس روض المربع شرح زاد المستنقع، ناشر: مطبعة السنة المحمدية 1374ش، دارالمويد-موسسة الرسالة(ب ط)(ب ت).
59. بهوتي، منصور بن يونس بن إدريس، كشاف القناع عن متن الإقناع، تحقيق وتخريج وتوثيق: لجنة متخصصة في وزارة العدل ناشر: وزارة العدل في المملكة العربية السعودية، چاپ اول 1421-1429ق.
60. باجي، أبو الوليد سليمان بن خلف بن سعد بن أيوب بن وارث التجيبي القرطبي الأندلسي، المنتقى شرح الموطأ، ناشر: مطبعة السعادة - بجوار محافظة مصر، چاپ اول 1332ش.
61. بغوي، ابو محمد الحسين بن مسعود بن محمد بن الفراء، محقق: عبدالرزاق المهدي معالم التنزيل في تفسير القرآن، ناشر: داراحياى تراث العربى-بيروت، چاپ اول، سال چاپ 1420ق.
62. بغوي، ابو محمد الحسين بن مسعود بن محمد بن الفراء، محقق: شعيب الارنوط وديگران شرح السنة ناشر: المكتب الاسلامى دمشق، بيروت چاپ دوم 1403ق.
63. بيهقى، احمد بن الحسين بن على بن موسى الخسروجردى الخراسانى ابوبكر البيهقى، سنن بيهقى محقق: محمد عبدالقادر عطاء، ناشر: دارالكتب العلميه بيروت لبنان چاپ سوم، سال چاپ 1424ق.
64. ترمذى، محمد بن عيسى بن سوره بن موسى بن ضحاک ابو عيسى، محقق: صبحى سامرايى وديگران العلل الكبير ناشر: عالم الكتب، مكتبة النهضة العربية-بيروت چاپ اول 1409ق.
65. تويجرى، محمد ابن إبراهيم بن عبد الله، مختصر الفقه الإسلامى في ضوء القرآن والسنة، ناشر: دار أصداء المجتمع، سعودي، چاپ يازدهم، 1431ق.
66. جزيرى، عبدالرحمن ابن محمد عوض، الفقه على مذاهب الاربعة، ناشر: دارالكتب العلميه-بيروت-لبنان چاپ دوم، 1424ق.
67. حاكم، ابو عبدالله محمد بن عبدالله بن محمد بن حمدويه بن نعيم بن الحكم الضبى الطهمانى النيسابورى المعروف به ابن البيع، محقق: مصطفى عبدالقادر عطاء، المستدرک على الصحيحين ناشر: دارالكتب العلميه، بيروت، چاپ اول، 1411ق وط حيدرآباد.
68. حسيني، احمد، بهجة المشتاق في حكم زكاة اموال الاوراق، ناشر: مطبعة كردستان العلمية، قاهره، سال نشر 1329ق.
69. حسني، أحمد حسن أحمد، الودائع المصرفية، ناشر: المكتبة المكية، سال 1999م.
70. حصكفى، محمد بن على بن محمد بن على بن عبدالرحمن الحنفى الدرالمختارشرح تنوير الأبصار وجامع البحار، به تحقيق: عبدالمنعم خليل ابراهيم، ناشر: دارالكتب العلميه-بيروت، چاپ اول، 1423ق.

71. حماد، دكتور نزيه عقد القرض في الشريعة الإسلامية. ناشر: دارالقلم- دمشق، دارالسامية-بيروت، چاپ اول، 1411ق.
72. خطابی، ابوسليمان احمد بن محمد بن ابراهيم بن الخطاب، معالم السنن، ناشر: مطبعة علمي-حلب چاپ اول سال 1351ق.
73. دارقطنی، ابوالحسن علی بن عمر بن احمد بن مهدی بن مسعود البغدادي، محقق: شعيب انووط و ديگران، سنن دارقطنی موسسه رساله بيروت لبنان، چاپ اول، 1424ق.
74. دسوقي، محمد بن احمد بن عرفه مالکی حاشية الدسوقي على الشرح الكبير، ناشر: دارالفكر-بيروت، ب ط، ب ت.
75. رازی، ابو عبدالله محمد بن عمر بن الحسن بن الحسين التيمي، مفاتيح الغيب = التفسير الكبير، ناشر: داراحياء تراث العربي-بيروت، چاپ سوم، 1420ق، المطبعة المصرية 1938م.
76. رازي، أبو عبد الله محمد بن عمر بن الحسن بن الحسين التيمي الرازي الملقب بفخر الدين الرازي خطيب الري، المحصول، تحقيق: الدكتور طه جابر فياض العلواني، ناشر: مؤسسة الرسالة، چاپ سوم 1418ق.
77. رحبياني، مصطفى بن سعد بن عبده السيوطي ثم دمشقي حنبلي، مطالب أولي النهي في شرح غاية المنتهى، ناشر: المكتب الاسلامي، چاپ اول 1380ق.
78. رشيد رضا، محمد رشيد بن علي رضا بن محمد، تفسير القرآن الحكيم، ناشر: الهيئة المصرية العامة للكتاب، سال نشر: 1990م.
79. زمخشري، ابوالقاسم محمود بن عمرو بن احمد جارالله، الفائق في غريب الحديث والأثر به تحقيق على محمد البجاوي-محمد ابوالفضل ابراهيم، ناشر: دارالمعرفة لبنان، چاپ دوم.
80. سدلان، د صالح بن غانم بن عبدالله بن سليمان بن علي، زكاة الاسهم والسندات والورق النقدي، ناشر: داربلنسيه لنشر والتوزيع-رياض، چاپ اول، 1417ق.
81. سبكي، ابوالحسن تقي الدين علي بن عبدالكافي، فتاوى السبكي ناشر: دارالمعرفة بيروت به اعتماد چاپ مكتبة القدسي درقاهره.
82. سرخسي، محمد بن أحمد بن أبي سهل شمس الأئمة، تصحيح: جمعی از علماء، المبسوط، ناشر: مطبعة السعادة - مصر، 1324ق، ب ط.
83. سيوطی، جلال الدين عبد الرحمن، الأشباه والنظائر في قواعد وفروع فقه الشافعية، ناشر: دار الكتب العلمية، چاپ اول 1403ق.
84. ساعاتي، أحمد بن عبد الرحمن بن محمد البناء، الفتح الرباني لترتيب مسند الإمام أحمد بن حنبل الشيباني، ناشر: مطبعة الفتح الرباني، سال 1357ق و دار إحياء التراث العربي، چاپ دوم، ب ت.

85. شنقيطي، أحمد بن أحمد المختار الجكني، مواهب الجليل من أدلة خليل، ناشر: إدارة إحياء التراث الإسلامي، قطر، چاپ اول 1403ق.
86. شنقيطي، محمد الأمين بن محمد المختار بن عبد القادر الجكني، أضواء البيان في إيضاح القرآن بالقرآن، ناشر: دار الفكر للطباعة و النشر و التوزيع بيروت - لبنان، سال چاپ 1415ق.
87. شافعي، ابو عبدالله محمد ابن ادريس ابن عباس بن عثمان بن شافع بن عبدالمطلب بن عبدمناف، المطلبى القرشى المكي، الام ناشر: ط بولاق ومطبعة الاميرية، ب ت.
88. شوکانی، محمد بن علی بن محمد بن عبدالله اليمنى نيل الاوطار، ناشر: عثمانى ب ت.
89. شلتوت، محمود، الاسلام عقيدة و شريعة، ناشر: ط دارالقلم، سال نشر: 1338ش.
90. شوکانی، محمد بن علی بن محمد بن عبدالله اليمنى، فتح القدير، ناشر: دار ابن كثير، دارالكلم الطيب- دمشق، بيروت، چاپ اول 1414ق.
91. شوکانی، محمد بن علي بن محمد بن عبد الله اليمنى، السيل الجرار المتدفق على حدائق الأزهار، ناشر: دار ابن حزم، چاپ اول، ب ت.
92. صنعانی، محمد بن اسماعيل بن صلاح بن محمد الحسنی معروف به الامير سبل السلام شرح بلوغ المرام، مطبعة صبيح، ب ت.
93. صديق حسن خان، الروضة الندية أبو الطيب محمد صديق خان بن حسن بن علي ابن لطف الله الحسيني البخاري القنوجي، ناشر: چاپ منيريه، و دار ابن عفان للنشر والتوزيع، قاهره- مصر، چاپ اول: 1423هـ.
94. طبري، محمد بن جرير بن يزيد جامع البيان (تفسير طبري) به تحقيق محمود شاکر، ناشر: دارالمعارف بيروت لبنان، چاپ اول، سال نشر 1412ق.
95. طبرانی، ابوالقاسم سليمان بن احمد، المعجم الأوسط، ط قاهره، سال نشر 1415ق.
96. عبدالرزاق الصنعانی، ابوبکر بن همام بن نافع الحميري اليمانى الصنعانى، المصنف، محقق: حبيب الرحمن الاعظمى، ناشر: المكتبة الاسلامى-بيروت چاپ دوم، سال چاپ 1403ق.
97. عاصمى، نجدى، عبدالرحمن ابن محمد ابن قاسم، حاشية روض المربع شرح زاد المستتيع، چاپ اول، ناشر (بدون ناشر) 1397ق.
98. عيسى، شيخ عبدالرحمن، المعاملات الحديثه واحكامها، ط اول، ناشر: عبدالرحمن عيسى.
99. عسقلانى، ابوالفضل احمد بن على ابن محمد ابن احمد ابن حجر، فتح البارى شرح صحيح البخارى ناشر: المطبعة الخيرية 1319ق، دار احياء تراث عربى، بيروت چاپ دوم، سال چاپ 1402ق.
100. عثمان حسين عبدالله الزكاة الضمان الاجتماعى الاسلامى، ناشر: دارالوفاء لطباعة والنشر والتوزيع-منصوره، مصر، چاپ 1989م.

101. عثمانى، القاضي محمد تقي ابن الشيخ المفتي محمد شفيح، بحوث في قضايا فقهية معاصرة، دار النشر: دار القلم - دمشق، چاپ دوم 1424ق.
102. عسقلانى، ابوالفضل احمد بن على ابن محمد ابن احمد ابن حجر، بلوغ المرام من أدلة الأحكام به تحقيق: سمير بن امين الزهرى، ناشر: دارالفلق-رياض، چاپ هفتم، 1424ق.
103. عمرانى، عبدالله بن محمد المنفعة في القرض، تاريخ نشر: 2011م. ب ط.
104. غفيلى، عبدالله ابن منصور، نوازل الزكاة، دارالميمان للنشر والتوزيع، رياض-سعودى، قاهره-مصر، چاپ اول، 1430ق.
105. قلجى، محمد رواس-حامد صادق قنبيى، معجم لغة الفقهاء ناشر: دارالنفائس چاپ دوم، 1408ق.
106. قرطبى، ابو عبدالله محمد بن احمد بن ابى بكر بن فرح الانصارى الخزرجى شمس الدين القرطبى، الجامع لاحكام القرآن، تحقيق: ناشر: دارالكتب المصرى قاهره 1384ق.
107. قرضاوى، د. يوسف عبدالله، فقه الزكاة، ناشر: مؤسسة الرسالة، ط دوم، 1373ش.
108. قحطانى، د. سعيد بن علي بن وهف، زكاة عروض التجارة والأسهم والسندات، ناشر: مطبعة السفير، رياض، ب ت.
109. قرافى، أبو العباس شهاب الدين أحمد بن إدريس بن عبد الرحمن المالكي الفروق، ناشر: عالم الكتب، ب ط، ب ت.
110. قاضي عبد الوهاب أبو محمد بن علي بن نصر البغدادي المالكي، الإشراف على نكت مسائل الخلاف، به تحقيق حبيب بن طاهر، ناشر: دار ابن حزم، چاپ اول 1420ق.
111. كاسانى، علاء الدين ابوبكر بن مسعود الكاسانى الحنفى ملقب به ملك العلماء، بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع ناشر: غيرمحدد، چاپ اول 1327-1328ق.
112. كرمى، مرعى ابن يوسف الحنبلى غاية المنتهى في جمع الإقناع والمنتهى ناشر: مؤسسة غراس للنشر والتوزيع والدعاية والاعلان، كويت، چاپ اول، 1428ق.
113. كراع النمل، علي بن الحسن الهنائي الأزدي، أبو الحسن، المنجد في اللغة تحقيق: دكتور أحمد مختار عمر، دكتور ضاحي عبد الباقي، ناشر: عالم الكتب، قاهره، چاپ دوم 1988م.
114. كردى، دكتور احمد الحجى، بحوث وفتاوى فقهية معاصرة، چاپ اول 1999م.
115. مترک، عمرابن عبدالعزيز، الربا والمعاملات المصرفية في نظر الشريعة الاسلامية، محقق: بكرابوزيد، ناشر: دارالعاصمة، چاپ دوم، 2010م.
116. مجموعه اى از فرهنگيان نخبه درقاهره، المعجم الوسيط، ناشر: مجمع اللغة العربية-قاهره.

117. ماوردى، ابو الحسن على بن محمد بن حبيب البصرى البغدادي، محقق: شيخ علي محمد معوض،
شيخ عادل احمد عبدالموجود، الحاوي الكبير ناشر: دارالكتب العلمية، بيروت-لبنان چاپ اول، سال
چاپ 1419ق.

118. محقق حلي، نجم الدين جعفر ابن الحسن ابن يحيى ابن سعيد هذلي حلي، المختصر النافع في الفقه
الإمامية، ناشر: قسم الدراسات الإسلامية في مؤسسة البعثة، چاپ سوم 1410ق.

119. مجموعه اي از مؤلفين، منظمة المؤتمر الاسلامي بجدة، مجلة مجمع الفقه الإسلامي، در 13 شماره
که هر شماره مجموعه اي از مجلدات ميباشد که مجموعاً چهل جلد صادر شده است، آماده کننده در
شامله: أسامة بن الزهراء.

120. مجموعه اي از مؤلفين، حلقة الدراسات الاجتماعية، ناشر: مطبعة اعلانات شرقي، تاريخ 2016م.

121. مرّداوي، علاء الدين أبو الحسن علي بن سليمان بن أحمد، الإنصاف في معرفة الراجح من
الخلاف، ناشر: هجر للطباعة والنشر والتوزيع والاعلان، قاهره-مصر ومطبعة السنة المحمدية.

122. نيشاپوري، مسلم بن حجاج ابوالحسن، قشيري نيشاپوري، صحيح مسلم محقق: محمد فواد
عبدالباقي، ناشر: دار احياى تراث العربي، بيروت، المطبعة المصرية-ازهر- ط اول 1347ق.

123. نووي، ابو زكريا محيي الدين يحيى بن شرف، المجموع، ناشر: دار الفكر، ب ت.

124. نووي، ابوزكريا محيي الدين يحيى بن شرف، المنهاج شرح صحيح مسلم بن الحجاج، ناشر:
دار احياء التراث العربي-بيروت، چاپ دوم 1392ش.

125. نووي، أبو زكريا محيي الدين يحيى بن شرف، روضة الطالبين وعمدة المفتين، ناشر: المكتب
الإسلامي، بيروت-دمشق، چاپ سوم 1412ق.

126. نسائي، الحافظ ابو عبدالرحمن احمد ابن شعيب ابن على ابن بحر ابن سنان ابن دينار سنن النسائي
ناشر: المكتبة التجارية الكبرى در قاهره، چاپ اول، 1348ق.

127. وزارت اوقاف و ثئون اسلامي كويت، الموسوعة الفقهية، ناشر: وزارت الاوقاف و الثئون
الاسلاميه، چاپ دوم 1404ق.

128. هيثمي، ابوالحسن نورالدين على بن ابى بكر بن سليمان مجمع الزوائد ومنبع الفوائد به تحقيق: حسام
الدين القدسي، ناشر: مكتبة القدسي، قاهره، 1414ق.

129. هيثي، عبدالرزاق رحيم جدى، مصارف الإسلامية بين النظرية والتطبيق، ناشر: دار اسامة - عمان
- اردن، سال چاپ 1998م.

https://books.google.com.af/books/about/%D8%A3%D8%A8%D8%AD-100%D8%A7%D8%AB_%D9%88%D8%A3%D8%B9%D9%85%D8%A7%

D9%84_%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%AF%D9%88%D8%A9_%D
.8%A7.html?id=CyrqmQEACAAJ&redir_esc=y.

. <https://iei.kau.edu.sa/Pages-A-JournalHome.aspx>-101

<https://books.google.com.af/books/about/%D8%A3%D8%A8%D8%AD-102>

D8%A7%D8%AB_%D9%88%D8%A3%D8%B9%D9%85%D8%A7%D

س9%84_%D8%A7%D9%84%D9%

86%D8%AF%D9%88%D8%A9_%D8%A7.html?id=G-

.uBswEACAAJ&redir_esc=y

<https://play.google.com/store/apps/details?id=air.kw.org.zakathouse&h-103>

.l=fa&gl=US